

התרגום מארמית

- 1 רבי יוסי בר אבין הוה מצי [= למד] לפני רבי יוסי מן יוקרת, ענב אותו וקא לפני רב אשי. יום אחד שמע [רבי יוסי בר אבין] אותו [את רב אשי] שונה אמר שמואל, השולה דג מן הים בשבת, פיון שיבש בו כסלע — חיב. אמר לו: ויאמר אדוני "זבין סנפיריו"!
- 5 אמר לו: האם אין אדוני סבור שאותה ההלכה אמר אותה רבי יוסי בן רבי אבין? אמר לו: אני הוא. אמר לו: וכי לא לפני רבי יוסי דמן יוקרת הוה מצי אדוני? אמר לו: כן.
- 10 אמר לו: ומה טעם ענבו אדוני וקא לכאן? אמר לו: אדם שעל בנו ובתו לא חס — עלי יחוס?!

בנו מה הוא?

- יום אחד הוה שכורים לו שכירים בשדה, נתאחרה השעה ולא הביא להם פת. אמרו לבנו: רעבים אנו! הוה שם עץ תאנה, אמר: תאנה! תאנה! הוציאי פרותיך ויאכלו פועלי אבא.
- 15 הוציאה ואכלו. בינתים בא אביו. אמר להם: אל תבעסו, שבדבר מצוה הייתי, ורק עכשו באתי. אמרו לו: המקום ישביעך כשם שהשביענו. אמר להם: מהיכן?
- 20 אמרו: כך וכך הוה מעשה. אמר לו: בני, אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פרותיה שלא בזמנה — ואסף שלא בזמנו.

1 כפירוש הראשון המיוחס לרש"י; וכך משתמע ממבנה הסיפור.

בתו מה היא?

- היתה לו בת בעלת יפי. יום אחד ראה אדם אחד שהיה נוקב נקב בגדר הקוצים ומסתכל עליה. אמר לו: מה זה? 25 אמר לו: רבי, אם ללקחה לא זכיתי, לראותה לא אזכה?!
- אמר לה: בתי, את מצערת את הקריות — שוכי לעפרך, ואל יבשלו כך בני אדם. הוה לו חמור אחד, [ש]כשהיו שוכרים אותו כל היום, הוה משלחים את השכר על גבו והוא מביא לבית בעליו; ואם הותירו או פתחו — לא זו ממקומו. 30 פעם אחת נשכחו זוג סגדלים עליו, ולא זו ממקומו עד שנמלום מעליו, ואחר כך הלך.

המקור בבבלי

- 1 רבי יוסי בר אבין הוה שכית קמיה דרבי יוסי דמן יוקרת שבקיה ואתא לקמיה דרב אשי יומא חד שמעיה דקא גרים אמר שמואל השולה דג מן הים בשבת כיון שיבש בו כסלע חיב אמר ליה ולימא מר וכין סנפיריו
- 5 אמר ליה ולא סבר לה מר דהוה רבי יוסי בן רבי אבין אמרה אמר ליה אנא ניהו אמר ליה ולא קמיה דרבי יוסי דמן יוקרת הוה שכית מר אמר ליה הן אמר ליה ומאי טעמא שבקיה מר ואתא הכא
- 10 אמר ליה נברא דעל כריה ועל ברחיה לא חס עלי דידי היכי חיים

כריה מאי היא

יומא חד הוה אנרי ליה אנרי בדברא נגה להו ולא אייתי להו ריפתא

אמרו ליה לבריה כפינן

הו יתבי תותי תאינתא אמר תאנה תאנה הוציאי פירותיך ויאכלו פועלי אבא

15 אפיקו ואכלו

אדהכי והכי אתא אבוה

אמר להו לא תינקטו בדעתייכו דהאי דנגהנא אמצוה מרחנא ועד השתא הוא דסנאי

אמרו ליה רחמנא לישבעך כי היכי דאשבען כרך

אמר להו מהיכא

20 אמרו הכי והכי הוה מעשה

אמר לו

בני אתה המרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה יאסף שלא בזמנו

ברתיה מאי היא

הויא ליה ברתא בעלת יופי

יומא חד חויא לההוא גברא כריא כהוצא וקא חוי לה

25 אמר לו מאי האי

אמר ליה רבי אם ללוקחה לא זכיתי לראותה לא אזכה

אמר לה בתי קא מצערת להו לברייתא שובי לעפריך ואל יכשלו ביך בני אדם

הויא ליה ההוא חמרא כדהו אנרי לה כל יומא

לאורתא הוו משדרי לה אנרה אנבה ואתיא לבי מרה

30 ואי טפו לה או בצרי לה לא אתיא

יומא חד אינשו זוגא דסנדלי עלה ולא אזלה עד דשקלונהו מינה והדר אזלה.

ספרות נבחרת:

י' פרנקל, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, הקיבוץ המאוחד, תשמ"א, עמ' 36-40.
מ' כ"ץ וי' רוזנטון, "תאנה הוציאי פירותיך" — סיפורי רבי יוסי מן יוקרת", דרך אגדה ג (תש"ס), עמ' 161-177.

15. מר עוקבא (בבלי כתובות, סו ע"ב)

התרגום מארמית

1 מר עוקבא — הִיָּה עֵינִי בְּשִׁכְוֹנָתוֹ,

וְהִיָּה רְגִיל כָּל יוֹם לְזֶרֶק לוֹ אֶרְבַּעַה זְוִיִּים בְּצִנּוֹר הַדָּלֶת.

פַּעַם אַחַת אָמַר [הֶעֱנִי]: אֵלֶךְ וְאָרָאָה מִי עוֹשֶׂה עִמִּי מוֹכָה זו.

אוֹתוֹ הַיּוֹם שָׁהָה מֵר עוֹקְבָא בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ הַרְבֵּה, וְהִלְכָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

5 כִּיּוֹן שָׁרְאָה אוֹתָם הֶעֱנִי שְׁהִטּוּ עֵצְמָם לְדָלֶת — יֵצֵא אַחֲרֵיהֶם.

בְּרַחוּ וְנִכְנְסוּ שְׁעִיָּהֶם לְחִצּוֹר גְּרוּף.

נִכּוּ רְגִלּוֹ שָׁל מֵר עוֹקְבָא.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: תַּן אֶת רְגִלְךָ עַל רְגִלִּי.

חֲלִשָׁה דַּעֲמוּ.

10 אָמְרָה לוֹ: אֲנִי מְצִיָּה בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהַנְּאֻתִי קְרוּכָה [לְעֵנִיִּים].

וְכָל כֶּד לְמָה?

שְׁאָמַר מֵר וּזְמַרָא פִּר מוֹכָהָ אָמַר רַב,

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַב הִנָּנָא פִּר כִּיּוֹנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא,

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַבִּי יוֹתָנָן מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי:

15 נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שְׁיִמְסֹר עֵצְמוֹ לְתוֹךְ כְּבֶשֶׂת הָאֵשׁ, וְאֵל יִלְבִּין פְּנֵי חֲבָרוֹ קְרָבִים.

מר עוקבא — הִיָּה עֵינִי בְּשִׁכְוֹנָתוֹ,

וְהִיָּה רְגִיל לְשַׁנֵּר לוֹ אֶרְבַּעַה מְאוֹת זְוִיִּים בְּכָל עֶרֶב יוֹם כְּפּוֹרִים.

פַּעַם אַחַת שְׁנָרָם אֶצְלוֹ בְּיַד בְּנוֹ.

בָּא וְאָמַר לוֹ: לֹא צָרִיךְ.

20 אָמַר לוֹ: מָה רְאִיתָ?

רְאִיתִי שְׁפֹזְלִפִּין לוֹ יוֹן יֶשֶׁן.

אָמַר: מִפְּנֵי הוּא כָּל כֶּד. כְּפֹלֶם וְשְׁנָרָם אֶצְלוֹ.